

Carlos Escude'nin Çevresel (Periferik) Realizm Yaklaşımı: "Diğer Devletler" in Dış Politika Davranışına Dair

Ahmet Göksel ULUER

Araş. Gör. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Konya, Türkiye; aguluer@erbakan.edu.tr

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 06/03/2024

Kabul: 20/05/2024

Yayın: 30/06/2024

Anahtar Kelimeler:

Çevresel Realizm,
Carlos Escude,
uluslararası güvenlik,
dış politika, uluslararası
ilişkiler kuramları.

Jel Kodları: F50, F59,
N96

Çevresel (periferik) Realizm, Arjantinli siyaset bilimci ve dış politika danışmanı Carlos Escude'nin 1990'lı yıllarda Arjantin dış politikasını analiz etmek üzere geliştirdiği bir teorik çerçevedir. Ana akım Uluslararası İlişkiler literatürünün büyük güçlere odaklanarak uluslararası siyasetin çevresinde yer alan devletlere ikincil bir rol vermesini, daha net bir ifadeyle, çevre devletlere özgü bir perspektif geliştirmemesini sorun eder. Bu yönüyle, Uluslararası İlişkiler teorilerindeki bir zafiyeti gidermek amacıyla büyük devletlerin gölgesinde, "onlara göre" yorumlanan "diğer devletler" için özgün dış politika davranışları tanımlanmaya çalışılır. Bu çalışmada, Çevresel Realizmin "diğer devletler"e yönelen farklı teorik açıklamalar içerisindeki yeri, yaklaşımın Arjantin özelinde geliştirdiği argümanların değeri ve diğer yazarlarca Arjantin dışındaki çevre devletlerin dış politika davranışlarına odaklanan vaka örnekleri ele alınmıştır. Böylece, Çevresel Realizmin söz konusu zafiyeti giderme çabası değerlendirilmiştir. İlk olarak çevre (periferi), küçük, zayıf veya "diğer devletler" in dış politikadaki tekil ve ittifak içi davranışlarını inceleyen görüşlere yer verilmiştir. Yazarın literatürdeki eksiklikler üzerine bina ettiği, devlet temelli değil yurttaş temelli ve anarşik bir sistemin içerisinde özdeş değil hiyerarşik bir sistemin içerisinde farklı karakterdeki aktörler olarak temellendirdiği devlet-toplum kompleksi bakış açısı sunulmuştur. İkinci olarak, Çevresel Realizm yaklaşımı ile analiz edilen farklı dış politika analiz örnekleri incelenmiştir. Son olarak, bu yaklaşımın Realist teoriler içerisinde ne ifade ettiği ve yaklaşım üzerine hangi eleştirilerin getirilerek geliştirilebileceği tartışılmıştır.

Carlos Escude's Peripheral Realism Approach: On Foreign Policy Behavior of the "Other States"

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 06/03/2024

Accepted: 20/05/2024

Published: 30/06/2024

Keywords:

Peripheral Realism,
Carlos Escude,
international security,
foreign policy,
international relations
theory

Jel Codes: F50, F59,
N96

Peripheral Realism is a theoretical framework developed by Argentine political scientist and foreign policy advisor Carlos Escude to analyze Argentinian foreign policy in the 1990s. It problematizes the mainstream IR literature's focus on the great powers and the secondary role given to states on the periphery of international politics, or more precisely, the failure to develop a perspective specific to peripheral states. In this sense, an attempt is made to define particular foreign policy behaviors for "other states" interpreted "according to them" in the shadow of the great powers in order to overcome a weakness in theories of international relations. This paper discusses the place of Peripheral Realism in different theoretical accounts of "other states", the value of the arguments developed by the approach in the case of Argentina, and the case studies of other authors focusing on the foreign policy behavior of peripheral states other than Argentina. Thus, the attempt of Peripheral Realism to overcome this weakness was evaluated. First, peripheral, small, weak or "other states" are examined in terms of their individual and alliance behavior in foreign policy. The state-society complex perspective, which the author builds on the shortcomings in the literature, is presented, which is based on citizen rather than state-based and on actors of different characters in a hierarchical system rather than identical actors in an anarchic system. Secondly, different examples of foreign policy analyses analyzed with the Peripheral Realism approach are examined. Finally, it is discussed what this approach means within Realist theories and what criticisms can be brought and developed on this approach.

Atıf/Citation: Uluer, A. G. (2024). Carlos Escude'nin Çevresel (Periferik) Realizm Yaklaşımı: "Diğer Devletler" in Dış Politika Davranışına Dair, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 128-140

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

Realizm, devletin aktörlüğüne ve onun somut koşullara göre belirlediği rasyonel çıkarlarla güç devşirdiği yönündeki yargısıyla Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde yaygın olarak kullanılan bir teorik çerçevedir. Uluslararası siyasal alana göre daha istikrarlı olduğu kabul edilen iç siyasal alandaki yegâne iktidar olan devlet, uluslararası siyasetin ana aktörüdür ve istikrarsız ve muğlak uluslararası alandaki davranışını çıkar odaklı belirlemektedir. Güç ile tanımlanan çıkarı devletler arası siyasetteki birincil belirleyici faktör olarak yorumlayan Realizm, ahlaki ilkelerin bireyler dünyası için uygun görülürken devletler dünyasındaki eylemlere adapte edilemeyeceğine inanır (Morgenthau, 1970, ss. 2-14).

Uluslararası İlişkiler teorileri içerisinde, özellikle Soğuk Savaş boyunca, Realizm en önde gelen açıklama aracı oldu. Aydın (2004), bu argümanlarıyla öne çıkan Realizmin disiplin içerisindeki açıklamalardan bir tanesi olarak değil de (Soğuk Savaş sırasında İdealist ve/ya Liberal teoriler ile rekabet etmekteydi) adeta disiplinin özerk teorisi olarak algılandığını söyler (s. 34). Realizmin disiplinindeki bu ağırlığı, Soğuk Savaş sonrası maddi koşullarla, güç ve egemenliğin¹ algılanışındaki değişimlerle ve onunla paralel olarak Uluslararası İlişkiler disiplininde 1980'lerden itibaren ortaya çıkan yeni bakış açılarıyla sarsılmıştır. Yapısalcı, devleti ikincilleştiren ve alternatif epistemolojileri savunan perspektifler, Realizmin "kapsama alanının" yetersiz hale geldiğini öne sürmüşlerdir. Öte yandan ise, Soğuk Savaş'ın sonunun Realizmi itibarsızlaştırdığı ya da aslında teorinin beklediği üzere sonlandığı tartışılmıştır (Wohlforth, 1994).

1970'lerin sonunda Kenneth Waltz'un ortaya koyduğu Yapısalcı Realizm adı verilen teorik varyasyonun ardından, Realizm içerisindeki en ciddi dönüşümler 1990'lı yıllarda yaşandı. Bu değişimin ilk kanadı, neoklasik realizm olarak adlandırılan, klasik ve yapısalcı realizmin iç ve dış unsurlarını sentezleyerek daha güçlü bir analiz geliştirmeye çalışan ekoldü (Rose, 1998; Lobell vd., 2009). İkinci kanat ise Realizmin temel varsayımlarının kabul eden, ancak teorinin daha çok başat/süper güçlerin davranışlarını açıklamaya odaklandığını ileri süren ekoldü. Buna göre, görece düşük kapasiteye sahip devletlerin davranışları da Realizmin analiz araçlarıyla açıklanabilirdi. Ancak yaygın teori buna odaklanmamıştı. Bu eksikliğin giderilmeye çalışılması hem teorik olarak Realizmi kuvvetlendirecek hem de onu farklı kavramlarla zenginleştirecekti.

Buradan hareketle 1990'lı yıllarda ortaya çıkan realist alternatiflerin en önde gelenleri Madun Realizmi (subaltern realism) ve Çevresel Realizmdir (peripheral realism). Söz konusu yaklaşımlar, sırasıyla, Carlos Escude'nin 1992'de yayımlanan *Realismo Periférico: Fundamentos para la Nueva Política Exterior Argentina* (Çevresel Realizm: Yeni Arjantin Dış Politikasının Temelleri) ve Mohammed Ayoob'un 1995 yılında yayınladığı *The Third World Security Predicament* (Üçüncü Dünya Güvenliği Çıkmazı) adlı eserlerde dile getirilmiş ve sonraki yıllarda aynı ve farklı yazarlarca defalarca ele alınmıştır. Escude'nin 1997'de basılan *Foreign Policy Theory in Menem's Argentina* (Menem Dönemi Arjantin'in Dış Politika Teorisi) adlı kitabı ise yazarın uluslararası camiada daha fazla duyulmasına yol açmış ve yaklaşımı popülerleştirmiştir.

Bu realist perspektifler, ana akım realist yorumlardan çeşitli açılardan farklılaşır. Bunlardan ilki, uluslararası siyasetteki ana aktörler olan devletlerin bir ve aynı davranış kalıplarıyla hareket edemeyecekleri fikridir. Küresel Güney, zayıf devletler, gelişmekte olan ülkeler, Üçüncü Dünya, vb.

¹ Siyaset Felsefesi ve Siyaset Bilimi disiplinlerinden devşirilerek Uluslararası İlişkilere uyarlanmış egemenlik kavramının tarihsel kökenlerine dair bkz. (Kaya, 2022).

isimlerle anılan ve bu çalışmada "diğer devletler" olarak kavramsallaştırılacak ülkeler grubunun² temel davranış kalıbı, iç ve dış faktörlerden kaynaklı zayıflık ve kırılabilirlik olagelmıştır. Dahası, bu ülkelerin sahip oldukları görece sınırlı ekonomik ve askeri kapasite, dış baskılara karşı direnebilme yetilerini de kısıtlamaktadır (Krasner, 1985, ss. 3-5). Buradan hareketle Krasner, Üçüncü Dünya ülkelerinde otoriter rejimle yönetilme karakteristiğinin hem ekonomik refahı hem de ulusal alanın denetimini sağlayacak ikili bir kısasol işlevi olarak ortaya çıktığını iddia eder. Bu nedenle söz konusu ülkeler, küresel-liberal norm, prensip ve kurumlar ile problem yaşarlar, onu sarsar ve suçlarlar, ancak onu yıkamaz ya da değiştiremezler (ss. 307-314).

Madun Realizmi yaklaşımında Ayoob, diğer devletlerin ayrıksı iç niteliklerinin yarattığı dış politika çıktılarına eğilir. Buna göre, "yeter derecede devlet eksikliği" olarak tanımladığı durumdan mustarip olan bu devletler, kapasite, altyapısal güç ve koşulsuz meşruiyet açısından zafiyet içerisindedirler (Ayoob, 1983, ss. 44-45, 1995, s. 4). Bu zafiyetten dolayı iç/ulusal alanda istikrarsız ve çatışma tehlikesiyle karşı karşıya olan diğer devlet için, dış tehditten ziyade iç tehdit çok daha hayati ve birincildir (Ayoob, 1983, s. 43; Krause, 1996, s. 322). Bunun ana sebebi, Batı/Kuzey ülkelerindeki tarihsel gelişimi tecrübe etmeksizin, onlara benzer bir modern devlet inşası sürecini geciktirilmiş ve hızlandırılmış biçimde yaşamalarıdır. Dahası, küresel ekonomik sistem veya sömürgecilerin çizdiği yapay sınırlar (Ünüvar, 2022, ss. 60-61) örneklerinde olduğu gibi, Batı/Kuzey ülkelerinin faaliyetleri de bu zafiyette rol oynamaktadır. İç güvenlik başat sorundur ve bu nedenle Kuzey ülkeleri bir barış sahasında, Güney ülkeleri ise bir istikrarsızlık sahasında yer alıyormuş gibi algılanmaktadır (Dannreuther, 2007, s. 325). Buradan hareketle Madun Realizmi, diğer devletlerin dış politikalarını kurgularken her zaman için iç güvenlik tehditlerini dikkate alarak tercih yaptıklarını belirtir. Diğer devletlerin dış politikalarını analiz etmek, muhakkak ki, iç/ulusal düzeni gözden geçirmeyi zorunlu kılar. Örneğin, dış politik denklemin açısından makul olmayan bir tercih, aslında iç güvenliği sağlamak için anlamlı olabilir (Ayoob, 1998, ss. 45-46).

Realist teorinin ele aldığı ve yukarıda zikredilen iki alternatif yaklaşımın da üzerine öneriler sunduğu bir husus da küçük/zayıf devletlerin dış politika ve ittifak davranışlarıdır³. Soğuk Savaş sırasında bu devletlerin kimi süper güçlerle aynı blokta yer almış kimi ise 1961'de tesis edilen ve yüzden fazla ülkenin üye olduğu Bağlantısızlar Hareketi'nin bir parçası olarak ortak değer ve ilkeler etrafında bir araya gelerek tarafsız bir grup oluşturmayı tercih etmiştir. Yapısal bir özellik olarak Singer (1972), küçük devletlerin görece daha az ve daha tecrübesiz diplomatlara sahip olduğunu öne sürerek birbiriyle çelişen bilgileri analiz etmekte yetersiz kalacaklarını belirtir ve bu nedenle küçük devletlerin dış politikaları çok daha "tek yönlü" görüşlerle oluşur (s. 201). Walt (2007) görece zayıf devletlerin görece güçlü bir dış tehdit karşısında, kendisiyle yakın veya daha zayıf güçteki devletlerle bir araya gelerek onu dengeleme ya da uluslararası sistemdeki bir başka güçlü devletin peşine takılarak onun politikalarına eklenmeyi tercih ettiğini ileri sürer. Labs (1992) ise zayıf devletlerin dış politika davranışlarını dengeleme ve peşine takılma stratejileriyle açıklamanın yetersiz olduğunu, savaşmadan dengeleme, zayıflar arası ittifaklar tesis etme, savaşarak dengeleme ve yalnız başına savaşıma gibi seçeneklerin de uygulamaya konduğunu iddia eder (ss. 389-394).

Bu çalışma, diğer devletlerin dış politika davranışlarını analiz etme iddiasındaki teoriler içerisinde, Carlos Escude'nin Çevresel Realizm yaklaşımının mahiyetini, ne önerdiğini ve hangi

² Şüphesiz tüm bu farklı kavram ve tanımların her birinin diğerinden farklılaşan unsurları ve teorik arka planları bulunmaktadır. Ancak çalışmanın Escude'nin "çevre (periferik) devlet" kavramına yoğunlaşması nedeniyle, yalnızca çevresel devlet tanımlamasının yalnız olmadığı, çeşitli "akraba kavramlar"ın da bulunduğu değinilmekte yetinilmiştir.

³ Küçük devletlerin dış politika davranışlarına dair Uluslararası İlişkiler teorisindeki ana argümanlar için bkz. (Elman, 1995; Keohane, 1969).

açılardan farklılaştığını inceleme iddiası taşır. Bu iddianın Uluslararası İlişkiler literatüründe işaret ettiği boşluğun/zafiyetin önemini farkında olarak Realist teoriyi derinleştirme ve genişletme önerisinin anlamını, yerindeliğini ve yansımalarını değerlendirmek amacındadır. Bu nedenle ilk olarak Arjantin özelinde geliştirilen bu yaklaşımın kökenlerine inilmeye ve Arjantin vakası üzerinden sunduğu açıklamalara yer verilmiştir. Escude'nin akademik ve politik kimliğine dair kısa bir bilgilendirmenin ardından, yazarın teorisini geliştirirken eleştirdiği kavram ve görüşler gözler önüne serilmiştir. Eleştirdiği noktalardan hareketle yazarın “yurttaş merkezli Çevresel Realizm” adını verdiği teorik çerçeve ve merkezi ve çevre devletler ayrımı ele alınarak, bu yaklaşıma göre bir çevre devletin hangi ve nasıl dış politika tercihleri yapacağına odaklanılmıştır. Son olarak, Çevresel Realizm perspektifini benimseyerek farklı vakaları ele alan yazarların çalışmaları gözden geçirilerek bu yaklaşımın Uluslararası İlişkiler literatürüne getirdiği yenilikler, teoriye yöneltilen eleştirilerle bir arada yorumlanmıştır. Yaklaşımın, kendisini Realizmin bir alt dalı olarak konumlandırması nedeniyle, Uluslararası İlişkiler disiplininindeki farklı teorik damarların “diğer devletler”e yönelik görüşlerine doğrudan yer verilmemiş ve Realizm içerisinde neyi eleştirdiği ve neyi değiştirmeyi teklif ettiğine özel olarak eğilmek, doğrudan yaklaşımın pozisyonu konumlandırmak ve tartışmak açısından anlamlı bulunmuştur.

1. TEORİK ELEŞTİRİ VE ÖNERİLER: REALİZMİN EKSİKLİKLERİNİ GİDERMEK ÜZERE DEVLET-TOPLUM KOMPLEKSİ VE HİYERARŞİK ULUSLARARASI SİSTEM

Sosyoloji kökenli bir Arjantinli siyaset bilimci olan Carlos Escude, akademisyenliğin yanı sıra 1990'lı yıllarda Arjantin hükümetinde dış politika danışmanı olarak görev yaptı. Dolayısıyla ortaya koyduğu Çevresel Realizm yaklaşımında, Arjantin için öngördüğü dış politikayı yapıcı ve/ya birincil düzeyde tavsiye verici pozisyondaki deneyim ve fikirlerinden izler bulunmaktadır. Zaten, *Foreign Policy Theory in Menem's Argentina* adlı kitabı, Carlos Menem'in 1989 ile 1999 yılları arasındaki Arjantin devlet başkanlığı görevi sürecinde dış politika yaklaşımını analiz etme amacı taşımaktadır. Arjantin'in, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile geçen yüzyılda görülmemiş düzeyde “dostane olmayan ve genelde gergin” (Escudé, 1997, s. 1) ikili ilişkiler başta olmak üzere geniş çaplı bölgesel ve küresel politikasını açıklamak istemektedir.

Bunu yaparken Arjantin'i bir “çevre (periferik) devlet” (çevre devletin nitelik ve kriterlerini değinilecektir) olarak kodlar ve Arjantin örneğinden hareketle dünyadaki çevre devletlerin davranışlarına yönelik teorik bir çerçeve oluşturmaya çalışır. Dolayısıyla, söz konusu çalışmada Menem dönemi Arjantin'in tecrübe ettiği dış politika gündemleri ve bu gündemlerde benimsenen ayrıksı dış politika davranışları birer vaka olarak ele alınır. Buradan hareketle, mevcut Uluslararası İlişkiler teorilerinin eksikliklerinin altı çizilerek yürütülen teorik tartışmaların nihayetinde farklı bir teorik perspektif üretilir.

Ocak 2021'de 73 yaşında iken hayatını kaybeden Escude, 2000'li yıllar boyunca da Çevresel Realizm hakkında çalışmalar üretmeye devam etti ve Latin Amerika ülkeleri başta olmak üzere teorik çerçevesini de yeni olayların ışığında ürettiği yeni argümanlarla geliştirmeye çalıştı (Escudé, 1995, 1998, 2015, 2016; Schenoni & Escudé, 2016). Çevresel Realizm yaklaşımını farklı ülkelere uyarlama çalışmaları da çeşitli yazarlar tarafından sürdürüldü (Sahni, 2001; Pereira Stallaert, 2018; Cardozo & Niño, 2023).

Escude'ye (1997) göre Uluslararası İlişkiler disiplininde dört başat ve temel düşünce geleneği bulunmaktadır: (i) 2. Dünya Savaşı öncesindeki jeopolitik temelli Alman ekolü, (ii) Morgenthau ve Waltz'tan kaynağını alan Soğuk Savaş döneminin savaş ve güvenlik takıntılı yaklaşımları, (iii) Latin

Amerika'nın bağımlılık (*dependencia*) ekolü ve (iv) Keohane ve Nye'nin geliştirdiği karşılıklı bağımlılık modeli (s. 2). Ancak yazar, bütün bu ekollerin hiçbirinde bir çevre ülkesinin büyüme ve kalkınmaya odaklanan işlevsel dış politikasına dair normatif bir uluslararası ilişkiler çalışmasının bulunmadığını altını çizer (s. 3). Böylesi bir çalışmanın yokluğunun, bilhassa Arjantin dış politikasını anlamayı mümkün kılmadığını öne sürer.

Anglo-Amerikan entelektüel çevrelerce geliştirilen Uluslararası İlişkiler yaklaşımlarının etnosentrik bir disiplin doğurduğunu iddia ederek, mevcut disiplinin çevre ülkelere yönelik yanlış okumalar ürettiğini savunur. Realist teorilerin Üçüncü Dünya ülkelerinin uyguladığı saldırgan politikaları meşrulaştırmaya, liberal/kurumsalcı teorilerin ise bu ülkelerin dış politikadaki maliyetleri ve hareket alanlarını abartmaya yol açtığını belirtir (s. 6). Tickner (2003), Amerikan kökenli teorik çerçevelerin eleştirilmeksizin kabulünün, elitlerin ideolojik amaçlarına geniş bir oyun alanı tanıdığını ve Latin Amerika için olumsuz sonuçlar doğurduğunu belirtir (s. 332). Buradan hareketle Escude (1997), zayıf ve kırılğan devletlerin çıkmazlarına odaklanan, yani kuvvetlinin değil zayıfın perspektifinden yaklaşımlar geliştirilmesinin gerekliliğine işaret eder (ss. 4-5 ve 11).

Uluslararası İlişkiler teorilerine dair bu genel eleştirinin ardından Escude, Realizm hakkındaki kritik yargılarını dillendirir. Realizmin genel kabul gören argümanlarının (kendi ifadesiyle klişelerin) başında, devletler arası sistemde devletlerin birincil hedefinin güç ve güvenlik olduğu gelmektedir. Bunu "yarı-gerçek" olarak niteleyerek, söz konusu kabulün kavramsal bir bulanıklık yarattığını belirtir. Çünkü yazara göre devletler, bazen birincil olarak güç ve güvenliğin peşindedirler, bazen de dış politikayı kullanarak iç siyasette iktidarlarını tahkim etmeye çalışırlar. Bazen öncelikli olarak dış politikayı yurttaşlarının refahını sağlamak üzere araçsallaştırırlar, bazen de dış politikayı ideolojik ve dinsel sonuçlar elde etmek için kullanırlar (s. 9). Realist teorinin, devleti yalnızca sınırsız ve duraksız bir güç ve güvenlik arayışı takıntısına sabitlemesi, onun eksik ve zayıf yönüdür.

İkinci olarak, devleti tıpkı bir insan gibi güç peşinde koşan bir mahiyet yüklemek antropomorfik (insan biçimci) bir yanlılgı/safsata'dır. Güç peşinde koşan aktör devlet değil karar verici pozisyondaki elitlerdir. Ayrıca elitler, toplum ile doğrudan bir ilişki içerisindedirler. Toplum, elitlerin alacağı kararları yönlendirme ve kısıtlama gücüne sahip olduğu kadar, elitler de toplumu gözeterek, güç ve güvenlik yerine kalkınma ve refah odaklı bir dış politika sergilemeyi tercih edebilirler. Toplum ve elitler arasındaki ilişkiyel ve diyalektik süreç göz ardı edilmemeli ve Realist teorinin temel analiz birimi devlet değil devlet-toplum kompleksi⁴ olmalıdır (ss. 9-10). Bu bağlamda, Alexander Wendt'in (2004) devletin uluslararası aktörlüğü/kişiliği hakkındaki ünlü makalesi "Uluslararası Teoride Bir Kişi Olarak Devlet" ile kendi görüşlerini karşılaştırır. Nihayetinde, toplumdan özerkleşmiş bir karar verici olarak devletin aktörleştirilmesi/kişileştirilmesinin, iç/ulusal alanda toplumun talep ve çıkarlarını dikkate almayan mutlak bir tiranlıkla sonuçlanacağını ileri sürer (Escudé, 2010, s. 11).

Bu hususta Kuzey Kore'nin yaptırımlara maruz kalmayı, yani yurttaşlarını olumsuz etkileyecek bir karar olan nükleer silah üretme kararını alırken, Avustralya'nın nükleer silah geliştirme fikrinin olmamasını açıklayıcı bir örnek olarak verir. Temel analiz biriminin gücünü maksimize etmeyi amaçlayan devletler olduğunu kabul edersek, Avustralya'nın da nükleer silah üretmeyi istemesini öngörmek gereklidir. Halbuki Avustralya'nın Kuzey Kore'ye nazaran daha fazla refah ve kalkınmayı önemseyen bir topluma sahip olması, Avustralya elitlerinin böylesi bir karar almasının önüne set çeker (Escude, 1997, ss. 10-11).

Dolayısıyla Escude'nin, uluslararası sistemin getirdiği anarşik ortam içerisinde güç peşinde koşma ve güvenliğini sağlamaya odaklı devletlerin davranışlarını incelemekten ibaret bir Realizm

⁴ Devlet-toplum kompleksi kavramının dile getirildiği başat çalışma için bkz. (Cox, 1981).

tanımını kabul etmediği söylenebilir. Bunun yerine yazar, toplumu da içeren bir analiz birimiyle, dış politik kararların kaynak ve nihai amaçlarındaki çeşitlilikleri fark edip ona uygun bir açıklama yöntemiyle Realist teorinin dönüştürülmesini tercih/teklif etmektedir.

Bu bağlamda Escude için kritik bir ayırım, temel analiz birimi olarak gördüğü devlet-toplum kompleksinin belirleyicilerinden olan devlet sınıflandırmasıdır. Yazara göre dünya üzerindeki ülkeler iki temel kategoriye ayrılabilir: Merkezi ve çevre devletler. Merkezi devletler, dünya ekonomisinin genişleme ve daralma döngülerinin oluşumunu doğrudan etkileyen ve devletler arası sistemin yazılı ve yazılı olmayan kurallarını belirlemede, siyasal baskınlıkları nedeniyle majör role sahip olan devletlerdir. Çevre devletler ise, ekonomik döngülerin oluşumunda söz sahibi olmayan ancak bu döngülerden ciddi biçimde etkilenenlerdir. Devletler arası sistemin yazılı kurallarının belirlenmesinde mütevazı roller edinebilseler de yazılı olmayan kuralların belirlenmesinde hiçbir role sahip değillerdir. Az gelişmiş ülkeler ve tüm Üçüncü Dünya, çevre devletler kategorisine dahildir. Hatta, sistemik kısıtları gözetmeksizin dış politika uyguladıkları takdirde ekonomilerinin ciddi ölçüde yara alabileceği küçük ve orta büyüklükteki gelişmiş ülkeler de çevre devletler kategorisine dahildir (Escudé, 1997, s. 18).

Merkezi ve çevre devletler ayırımını yapmak, Realist gelenek içerisindeki bir kolun, Waltz'un (1979) geliştirdiği Yapısalıcı Realizmin iki önemli varsayımına karşıt olmak anlamına gelmektedir. Bunlardan ilki, uluslararası sistemin yapısı gereği anarşik olduğu ve uluslararası ortamda iç/ulusal alanda olduğu gibi bir nihai karar vericinin olmamasıdır (ss. 103-128). Merkezi ve çevre devletler olarak iki grup tanımlayarak ve bu kategorik ayırımın kriterlerine "yazılı olan ve olmayan kuralları belirleme yetisi"ni koymak, uluslararası sistemin anarşik değil hiyerarşik karakterde olduğunu öne sürmekle eş anlamlıdır. Esasen Escude (1997), merkezi ve çevre devletler arasında bir hiyerarşinin olduğunu, merkezi devletler arasında ise anarşinin geçerli olduğunu belirterek, uluslararası sistemin farklı katmanlarında farklı yapısal özelliklerin var olduğunu öne sürer (s. 63). İkinci varsayım ise devletlerin uluslararası sistemin dayattığı kısıtlar altında bilardo topları gibi egemen-eşit ve benzer-birimler (like units) oldukları ve benzer reaksiyonlarla hareket ettikleridir. Ancak hem devletlerin iki farklı kategoride olduğu iddiası hem de uluslararası sistemin anarşik ve hiyerarşik nitelikleri argümanı, devletler arası ilişkilerin çok daha girift reaksiyon ve davranışlarla bezeli olduğuna işaret eder.

Nihayetinde bu varsayımlarla Escude, üç farklı devlet tipi/niteliği olduğuna kanaat getirir. Bunların ilki büyük devletler, diğer ikisi ise zayıf devletlerdir. Bunlar sırasıyla komuta (*command*) eden devletler, itaat eden devletler ve asi devletler adlarıyla tanımlanır (s. 64). Bir başka eserinde bu devlet tiplerini kural koyan, kurala uyan ve asi devletler olarak tanımlar (Escudé, 2016, s. 57). Kural koyanlar kategorisinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin beş daimî üyesi ile Avrupa ekonomik sistemi içerisindeki rolü nedeniyle Almanya'yı zikreder (Escudé, 2016, s. 57). Kurala uyan devletler için asililik oldukça maliyetlidir, devlet-toplum komplekslerinin mahiyeti onları böylesi bir yük altına girmekten uzak tutar. Ancak, Kuzey Kore ve Küba gibi asi devletler, sistemin kurallarına aykırı politikalar sergilemenin maliyetine katlanmaya hazırdırlar.

Kural koymak-kurala uymak ve güç-zayıflık dikotomisinden yola çıkarak ortaya koyduğu farklı devlet tipleri ayırımını somut örneklerle açıklarken aslında uluslararası kamuoyunun tarih boyunca şahitlik ettiği bir hiyerarşinin varlığını reddederek/görmezden gelerek devletler arası düzeni analiz etmenin yetersizliğine işaret eder gibidir. Örneğin bir tarafta, askeri ve ekonomik güç kapasitesi sayesinde filolarını okyanuslarda geçirebilen bir ABD; diğer tarafta ise, cephaneleri kısa sürede tükenebilecek Arjantin ve Paraguay ölçeğindeki iki devletin çatışma(ma) kararlarını vermesi söz konusudur. Bu örneklerdeki ülkeler benzer-birimler olmadıkları gibi, ABD'nin rol ve/ya görevinin, hiyerarşik biçimde, düşük kapasiteye sahip devletlerin siyasetine müdahil olmak ve yön vermek olduğu gözlenmektedir (Escudé, 2016, s. 58).

2. ÇEVRESEL REALİZME GÖRE BİR ÇEVRE DEVLETİN DIŞ POLİTİKASI

Escude, Çevresel Realizm yaklaşımı ile devlet-merkezli realist bakış açısı yerine devlet-toplum kompleksi analiz biriminin göz önüne alınacağı bir "yurttaş-merkezli" bakış açısını önermektedir. Bunu yaparken, ekonominin güç siyasetinden ayrıştırıldığı realist perspektifi reddederek, toplumun ve onun kalkınma ve refah arayışının devreye sokulduğu bir realist bakış açısını savunmaktadır (Niemann, 1998, s. 180). Anarşi yerine hiyerarşinin hâkim olduğu devletler arası sistemdeki kurala uyan kategorisindeki çevre devletler için söz konusu ekonomik bağlamın kritik olduğunu belirterek, çevre devletlerin davranışlarının bu öncüller ışığında açıklanması gerektiğini ileri sürer.

Buradan yola çıkarak çevre devletlerin uygulama(ma)sını öngördüğü politikaları sıralar. Yazara göre bir çevre hükümeti kendini devletler arası güç siyasetinde uzak tutmalı ve kendini yerel ekonomik kalkınma hamlelerine adanmalıdır. Asi devlet olmanın maliyetine katlanmayı istemiyorsa, hiyerarşik devletler arası sistemde kural koyucu bir konuma ulaşması neredeyse imkânsız ise ve artık günümüz küresel politik atmosferinde, bir devlet bir başka devleti doğrudan yutacak/hazmedecek politikalar sergileyemiyorsa, savaş-güç-güvenlik üçgenine angaje olmanın pratik bir anlamı yoktur. Askeri-siyasi güç unsurlarına ayrılacak bütçeler, kalkınma ve refah kalemlerinde kullanılmalıdır. İkincisi, devletler arası idealist politikalardan uzak durulmalı, demokrasi, özgürlük ve çevre korumayı teşvik eden, ne kendisi ne de yurttaşları maliyet ve risk yaratmayacak "evrensel makbul amaçlar"a odaklanmalıdır. Üçüncüsü, şayet bir büyük güç bu makbul amaçlara zarar veren politikalar uyguluyor, ancak bu politikalar çevre hükümetin maddi çıkarlarını etkilemiyorsa, büyük güçlerle riskli karşılaşmalardan/çatışmalardan kaçınılmalıdır. Dördüncü olarak, büyük güçlerle sonuç doğurmayacak karşılaşmalardan/çatışmalardan kaçınılmalıdır. Böylesi temaslar, kısa vadede büyük güçlerden zarar görülme dahi uzun vadede negatif izlenimler üretir. Son olarak, yukarıdaki maddelerle çelişmeyecek biçimde başat-büyük güçler ve/ya güç koalisyonlarıyla ittifak olasılıkları değerlendirilmelidir (Escudé, 1997, ss. 88-89).

Bu prensipler ışığında Çevresel Realizmin, bir çevre devletin hareket alanının sınırlarını çizdiği ve sonucu muğlak uluslararası güç oyunlarından uzak tutacak bir yol haritası çizdiği söylenebilir. Bir dış politika davranışı, öngörülemeyen ve/ya riskli bir güç oyununun içine girmekle sonuçlanacaksa; bu oyun için sarf edilecek tüm maliyet ve çabanın, ülkenin ekonomik kapasitesini arttırmaya ayrılması yeğdir. Böylece çevre devleti, toplumu ile arasındaki ilişkiyi daha kapsayıcı ve olumlu bir biçimde kurar ve iç/ulusal güvenlik problemlerini daha az yasar.

3. ÇEVRESEL REALİZM İLE İNCELENEN VAKA ÖRNEKLERİ

Çevresel Realizmin öncü ismi ve dönemin dış politika danışmanı olarak Escude, Çevresel Realizm perspektifiyle alınan dış politika kararlarına Menem dönemi Arjantin'inden örnekler verir. Bunu yaparken Arjantin'in İkinci Dünya Savaşı sırasındaki tarafsızlığının ve Soğuk Savaş'ta devam eden kurala uymakta direnen devlet karakterini öne sürer. 1989'da göreve gelen Carlos Menem öncesi hükümetlerin bir dizi faaliyetleri bu tavra örnek teşkil eder: (i) kısıtlı ulusal imkanların uranyum zenginleştirme çalışmalarına ayrılması, (ii) 1967'de imzalanan Latin Amerika ve Karayipler'de Nükleer Silahların Yasaklanması Antlaşması ve 1968 yılında imzalanan Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'na taraf olunmaması, (iii) Saddam Hüseyin liderliğindeki Irak ve Mısır ile ortaklaşa yürütülen, yaklaşık 1000 kilometre menzilli Condor II füze programının geliştirilmesi, (iv) Britanya ile karşı karşıya gelinen Falkland/Malvinas Savaşı ve (v) Birleşmiş Milletler'deki anti-Amerikancı oy kullanma eğilimi (Escudé, 2015, s. 54).

Menem dönemi, sırasıyla bu politikaların çoğunun terk edildiği bir dönüşüm dönemi olurken Escude de bunun akademik ve pratik altyapısını oluşturan isimlerden biriydi. 1992 yılında Condor

II'lerin, Füze Teknolojisi Kontrol Programı'na üye olan İspanya'ya yollanarak imha edilmesi, ülkenin dış politikasındaki kritik dönüşüme işaret eden sembollerdendi. 1993 yılında Arjantin bu imha programına katıldı. Condor II'lerin yok edilmesine dair yazarın yorumları, Çevresel Realizm teorisinin neyi kastettiğini gözler önüne serer. Buna göre, Arjantin'in deneyimlediği hiper enflasyonist ekonomik kriz koşullarının, Menem dönemindeki karar alıcıların gözettiği birincil husus olduğu söylenmelidir. Elbette ABD'nin ve Batı Avrupalı ülkelerin baskıları füze programının sona erdirilmesi konusunda çok kritikti. Ancak bu baskılar uzun yıllardır sürüyordu ve buna rağmen Arjantin, yukarıda bahsedilen kurala uymayan devlet görüntüsü sona erdirmek için bir adım atmamıştı.

Menem döneminde, Arjantin toplumunun ekonomik olarak ciddi sorunlar yaşadığı tespit ve/ya kabul edildi. Bu nedenle, Arjantin ekonomisini zora sokan uluslararası baskı ve ekonomik yaptırımları sona erdirmek, iç çatışma ve istikrarsızlığı önleyebilecek başat unsur olarak algılandı (Escudé, 1998, s. 68). Buradaki dış politika dönüşümünün ana tetikleyicisi, Arjantin devlet-toplum kompleksindeki değişim, yeni denge noktasıdır. Menem öncesinde, uluslararası baskılar değişse de farklı biçimleriyle hep var oldu, ancak bu baskıların bizatihi kendisi bir değişime yol açmadı. Zira Arjantin, baskıların yaratacağı maliyete katlanmayı göze aldı. Esas dönüşümü sağlayan şey ise ekonomik krizlerle bezeli iç politikanın yeni bir planla değişmesi oldu.

Çevresel Realist bir dış politika izleyen ülkelere, 1990-2015 yılları arasındaki Şili ve Kolombiya örnek verilebilir. Bu iki ülkenin ABD ile imzaladığı ticaret antlaşmalar, uluslararası örgütlerdeki oy kullanma davranışları ve dış yardımlardan aldıkları paylarda ciddi bir farklılaşma gözlemlendi (Schenoni & Escudé, 2016, ss. 10-11). Aynı şekilde Meksika, 1994'te Kuzey Amerika Serbest Ticaret Antlaşması'na taraf olarak, Chavez rejimini eleştirip bölgesel örgütlerin yönetiminden uzak tutarak ve uyuşturucu konusunda ABD ile sıkı bir iş birliğine giderek sosyoekonomik kalkınmaya odaklanan ve Çevresel Realizm ile açıklanmaya uygun bir dış politika oluşturdu (Escudé, 2016, ss. 63-64; Sahni, 2001, ss. 25-27). Skjær (2016) kimi Latin Amerika ülkelerinin 2000'li yıllarda yaşadığı krizleri ve bu krizlere karşı Amerikan Devletleri Örgütü ve Güney Amerika Uluslar Birliği örgütlerinin nasıl davrandığını incelediği eserinde, liberal kurumsalcılık ve Çevresel Realizmi birer analiz aracı olarak birbiriyle mukayese eder. Sonuçta, Latin Amerika ülkelerinin liberal değerleri önde tutan araçlar yerine Çevresel Realizmin argümanlarını ülkelerin tarihsel gerçekliklerine daha uygun bir araç olarak görür.

Chavez ve Ahmedinejad liderliğindeki Venezuela ve İran arasındaki özel ilişkiyi ele alan Pereira Stallaert (2018), asi devlet kategorisinde yer alabilecek bu iki ülkenin 2005-2013 yılları arasındaki dış politika ilişkilerini Çevresel Realizm ile açıkladı. Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC), Birleşmiş Milletler ve Ortadoğu meselelerinde (ss. 190-192) birbirlerine destek olan bu iki liderin "asi ortaklık"la eşleştirerek teori için önemli bir vakayı analiz etti. Yine Chavez dönemi Venezuelasını ele alan bir diğer makalede Mijares (2017), Chavez'in büyük güçler arasındaki çekişmelerden bulunduğu özerk alanda bir yumuşak dengeleme stratejisi izlediğini iddia etti.

Dispo'nun (2021) çalışmasında ise 2013 yılında Haiyan Tayfunu afetini yaşayan Filipinler örneği ele alındı. Bu afetin neticesinde, bir çevre devlet olarak Filipinler'in uluslararası çevre rejimini değiştirmek üzere bir kurala uyan devletten kural koyan devlet olma yönündeki politika ve girişimleri incelendi.

Bir diğer vaka analizi ise, Arjantin dış politikasının Çevresel Realizm perspektifinden ayrılmakta olduğunun altını çizen ve dış politika rotasındaki değişikliklerin bir çevre ülke için oluşturabileceği olumsuzlukları gözler önüne sererek teorinin çeperlerini genişletmiş bir çalışmadır. Bilhassa 21. yüzyılda ABD ile giriştiği küresel rekabette yaşanacak bir güç geçişiyle birlikte küresel hegemon güç haline gelebileceği tartışılan (Dulkadir, 2020) Çin'in bölgesel politikalarının bir ayağı da Arjantin oldu.

Çin ve Arjantin arasında gelişmeye başlayan savunma ve güvenlik odaklı iş birliğinin, Arjantin'in ABD ile yürüttüğü ikili ilişkilere zarar verebileceği ve bu noktada bir çevre devleti örneği olan Arjantin'in söz konusu iş birliğinden olumsuz etkileneceği öne sürüldü (Alvarez Maganini & Rubbi, 2019).

SONUÇ YERİNE: ÇEVRESEL REALİZMİN KATKILARI VE YÖNELTİLEN ELEŞTİRİLER

Escude'nin Çevresel Realizm yaklaşımını, Uluslararası İlişkiler teorisinde genel olarak ikincilleştirilen “diğer devletler”i açıklama çabalarından biri olmak görmek gerekir. Latin Amerika menşeli bu perspektifin, kıta merkezli bir diğer ünlü teori olan bağımlılık ekolünün çevre/periferi kavramını alıp onun üzerine bina etmesi anlamlıdır. Bu açıdan, Çevresel Realizmin de içerisinde yer aldığı, diğer devletlere odaklanan teorik yaklaşımlar kümesi, Uluslararası İlişkiler literatüründe devletleri benzer/özdeş aktörler olarak gören kavrayışa karşı ciddi itirazlar barındırır. Özellikle iç ve dış alan arasındaki ayrımın silikleşmesini ve bu iki alanın karşılıklı etkileşimini önde tutması kıymetlidir. Uluslararası sistemin pratiğinde görülen hiyerarşi ve yazısız kurallar gibi kavramsallaştırmalar, disiplini ve devletler arası düzeni daha gerçeğe yakın ve perdesiz bir bakış açısıyla tanımlama imkânı yaratır.

Ancak Escude'nin teorisinde eksik kalan ve eleştiriye mahkûm birkaç noktayı da belirtmek gerekir. Bunlardan ilki, Realizmde verili olan insan biçimci devlet öznesini makul biçimde eleştirmekle beraber, bunun yerine geçecek bir devlet teorisinin kapsamlı biçimde önerilmemiş olmasıdır (Niemann, 1998, s. 181). İkinci olarak, yurttaş merkezli olarak tanımlayarak devlet-toplum kompleksi kavramsallaştırmasına yakın bulduğu aktörün, toplum tarafının yeterince işlenmemiş olmasıdır. Dahası toplumun, kalkınma ve refah paydasında buluşabilecek, özdeş ve yeknesak bir yapı gibi gösterilmesidir. Örneğin farklı etnik, dilsel, dinsel, mezhepsel, vb. grupların yer aldığı toplumlardaki siyasi ve ekonomik güç ilişkileri değişebilir. Ya da sivil toplum, düşünce kuruluşları, sendikalar, vb. gibi çeşitli toplumsal baskı gruplarının politika yapım süreçlerinde rolleri dikkate alındığında (Kahraman, 2021), iç/ulusal alandaki bölüşüm ya da güç ilişkisinin farklı dış politik çıktılara yol açabileceği değerlendirilebilir.

Pek çok rejimde toplumun belli bir kesiminin özellikle kayırıldığı örneklere rastlanmaktadır. İç ve/ya dış güvenlik kaygıları nedeniyle toplumun çoğunluğunun değil, mevcut rejime destek veren kesiminin ekonomik, siyasal, toplumsal, vb. imtiyazlarının gözetildiği bilinmektedir. Konuya değinmediği için, Escude'nin, iç/ulusal alandaki bölüşüm ilişkisine yeteri kadar eğilmeyerek, elitlerin tüm toplumu memnun edip meşruiyet devşirebileceği bir denge noktasının mümkün olabileceğini öne sürdüğü söylenebilir. Bunun da tarihsel gerçekliklerle bağdaşmadığı ve yanlışlanacak pek çok otoriter rejim tipiyle karşı örneklendirilebileceği belirtilmelidir.

Son unsur ise, devlet kategorilerinin sorgulamaya açık olmasıdır. Merkezi ve çevre devletler ile kural koyan, uyan ve isyan eden devlet ayrımlarının yeterli olmadığı dile getirilebilir. Örneğin farklı nitelikleri öne çıkarılarak tanımlanan yarı-çevre devletler, sosyal bilimler literatüründe önemli yer tutan bir ayrımdır. Ayrıca, merkez ve çevre devletler arasında güç farklılıklarının da söz konusu devletlerde farklı dış politika davranışları yaratabileceği de sorgulanmalıdır. Süper veya hegemon güçler olarak adlandırılacak devlet gruplarının yanı sıra, ikincil devletler, orta büyüklükte devletler, küçük devletler ve hatta çok daha düşük nüfus ve yüzölçümüne sahip minimal devletlerin de varlığı göz ardı edilmeden bir kategorizasyon üretilebilir. Yüksek zenginliğe sahip olmasa da yüksek askeri güce sahip ya da düşük askeri ve nüfus kapasitesine sahip olup yüksek ekonomik gelire sahip ülkelerin yine farklı dış politika eylemlerinde bulunabileceği tartışmaya açıktır.

KAYNAKÇA

- Alvarez Maganini, V., & Rubbi, L. N. (2019). The Wrong Partner: Peripheral Realism and Argentina's Defense Foreign Policy towards China and the United States between 2005 and 2015. *Ciencias Políticas y Relaciones Internacionales*, 8(8), 161-184.
- Aydın, M. (2004). Uluslararası İlişkilerin "Gerçekçi" Teorisi: Kökeni, Kapsamı, Kritiği. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(1), 33-60.
- Ayoob, M. (1983). Security in the Third World: The worm about to turn? *International Affairs*, 60(1), 41-51. <https://doi.org/10.2307/2618929>
- Ayoob, M. (1995). *The Third World Security Predicament: State Making, Regional Conflict, and the International System*. Lynne Rienner Publishers. <https://doi.org/10.1515/9781685853778>
- Ayoob, M. (1998). Subaltern Realism: International Relations Theory Meets the Third World. İçinde S. G. Neuman (Ed.), *International Relations Theory and the Third World* (ss. 31-54). MacMillan.
- Cardozo, A., & Niño, C. (2023). Irán y Venezuela: Del realismo periférico a la diplomacia resiliente (1999-2023). *Relaciones Internacionales*, 96(1), 165-189. <https://doi.org/10.15359/ri.96-1.6>
- Cox, R. W. (1981). Social Forces, States and World Orders: Beyond International Relations Theory. *Millennium: Journal of International Studies*, 10(2), 126-155. <https://doi.org/10.1177/03058298810100020501>
- Dannreuther, R. (2007). War and insecurity: Legacies of Northern and Southern state formation. *Review of International Studies*, 33(2), 307-326. <https://doi.org/10.1017/S0260210507007528>
- Dispo, A. M. F. (2021). *Changing the Rules of the Game: The Philippines and the Politics of Climate Change in the post-Paris Era* [Yüksek Lisans Tezi, De la Salle University]. https://animorepository.dlsu.edu.ph/etd_masteral/5910/
- Dulkadir, D. (2020). Dünya Güç Hiyerarşisinde Dönüşüm ve Çin in Hegemonik Yükselişi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 78-94. <https://doi.org/10.51124/jneusbf.2020.2>
- Elman, M. F. (1995). The Foreign Policies of Small States: Challenging Neorealism in its Own Backyard. *British Journal of Political Science*, 25(2), 171-217.
- Escudé, C. (1995). *El realismo de los estados débiles: La política exterior del primer gobierno Menem frente a la teoría de las relaciones internacionales* (1a ed). Grupo Editor Latinoamericano.
- Escudé, C. (1997). *Foreign policy theory in Menem's Argentina*. Univ. Press of Florida.
- Escudé, C. (1998). An Introduction to Peripheral Realism and its Implications for the Interstate System: Argentina and the Condor II Missile Project. İçinde S. G. Neuman (Ed.), *International relations theory and the Third World* (ss. 55-75). Macmillan.
- Escudé, C. (2010). *State personhood, reality or fiction?: The divergent views of C. Escudé (1994) and A. Wendt (2004)* (1. ed). Univ. del CEMA.
- Escudé, C. (2015). Realism in the Periphery. İçinde J. I. Domínguez & A. Covarrubias Velasco (Ed.), *Routledge handbook of Latin America in the world* (ss. 45-57). Routledge.
- Escudé, C. (2016). Who Commands, Who Obeys, and Who Rebels. İçinde D. R. Mares & A. M. Kacowicz (Ed.), *Routledge handbook of Latin American security* (ss. 56-66). Routledge.
- Kahraman, S. (2021). Baskı Gruplarının Politika Transerlerinde Etkililiği. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 218-237.
- Kaya, M. A. (2022). Egemenlik Kavramı ve Siyasal Düşünürler. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(1), 213-235. <https://doi.org/10.51120/NEUHFD.2022.44>
- Keohane, R. O. (1969). Lilliputians' Dilemmas: Small States in International Politics. *International Organization*, 23(2), 291-310.

- Krasner, S. D. (1985). *Structural conflict: The Third World against global liberalism*. University of California Press.
- Krause, K. (1996). Insecurity and State Formation in the Global Military Order: The Middle Eastern Case. *European Journal of International Relations*, 2(3), 319-354. <https://doi.org/10.1177/1354066196002003002>
- Labs, E. J. (1992). Do Weak States Bandwagon? *Security Studies*, 1(3), 383-416. <https://doi.org/10.1080/09636419209347476>
- Lobell, S. E., Ripsman, N. M., & Taliaferro, J. W. (Ed.). (2009). *Neoclassical Realism, the state, and foreign policy* (1. publ). Cambridge University Press.
- Mijares, V. M. (2017). Soft Balancing the Titans: Venezuelan Foreign-Policy Strategy Toward the United States, China, and Russia. *Latin American Policy*, 8(2), 201-231. <https://doi.org/10.1111/lamp.12128>
- Morgenthau, H. J. (1970). *Uluslararası Politika*. Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları.
- Niemann, M. (1998). Peripheral States and Realism. *Mershon International Studies Review*, 42(1), 180-182. <https://doi.org/10.2307/254463>
- Pereira Stallaert, C. (2018). The strategic alliance between Chávez and Ahmadinejad, and its impact on international institutions, from a peripheral-realist perspective. *Portuguese Journal of Social Science*, 17(2), 179-197. https://doi.org/10.1386/pjss.17.2.179_1
- Rose, G. (1998). Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy. *World Politics*, 51(1), 144-172. <https://doi.org/10.1017/S0043887100007814>
- Sahni, V. (2001). Peripheric Realism versus Complex Interdependence: Analyzing Argentine and Mexican Foreign Policies since 1988. *International Studies*, 38(1), 17-27. <https://doi.org/10.1177/0020881701038001002>
- Schenoni, L., & Escudé, C. (2016). Peripheral Realism Revisited. *Revista Brasileira de Política Internacional*, 59(1). <https://doi.org/10.1590/0034-7329201600102>
- Singer, M. R. (1972). *Weak states in a world of powers: The dynamics of international relationships*. Free Press.
- Skjær, A. I. (2016). *Protecting Democracy? The Role of OAS and UNASUR When Facing Democratic Crises in Latin America* [Yüksek Lisans Tezi]. Norwegian University of Life Sciences.
- Tickner, A. B. (2003). Hearing Latin American Voices in International Relations Studies. *International Studies Perspectives*, 4(4), 325-350. <https://doi.org/10.1111/1528-3577.404001>
- Ünüvar, A. (2022). 20.Yüzyılda Sınır Olgusu ve Sınır Anlaşmazlıkları. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 54-67.
- Walt, S. M. (2007). *The origins of alliances* (1. publ. paperb. 1990, [Nachdr.]). Cornell Univ. Press.
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics* (1st ed). McGraw-Hill.
- Wendt, A. (2004). The state as person in international theory. *Review of International Studies*, 30(2), 289-316. <https://doi.org/10.1017/S0260210504006084>
- Wohlforth, W. C. (1994). Realism and the End of the Cold War. *International Security*, 19(3), 91-129.

EXTENDED ABSTRACT

This study is about the analysis and interpretation of the "peripheral realism" approach developed by the Argentine political scientist Carlos Escude. This approach suggests normative foreign policy behaviors for weak, small, and peripheral states based on Argentine foreign policy. It has both academic and practical aspects, having served as an advisor on foreign policy to the Argentine government in the 1990s. By looking at the case studies it examines and the critiques of peripheral realism, it seeks to assess the approach's standing within the field of international relations.

The paper first attempts to explain how the realism approach in the field of International Relations has changed over time and what vacuum peripheral realism attempts to fill in the discipline. In this context, it is stated that the main backbone of Realism focuses on the great powers/superpowers and the behavior of non-Western/Northern, small, weak or "other states" is explained by bandwagoning to the great powers. Escude's approach aims to develop a perspective specific to "other states" in realism.

The author challenges the basic approach of realist theory that identifies the state with an unlimited and unceasing pursuit of power and security. According to him, the state instrumentalizes foreign policy to gain positions in domestic politics, to achieve ideological and religious results, and for the welfare of its citizens. In other words, it is a clear inadequacy of the theory to interpret the state anthropomorphically as an individual struggling for personal power and self-interest. Moreover, the real subjects are the elites in decision-making positions. Additionally, their choices need to be understood in light of society's dialectical relationship. In the end, elites are a group of people who act for different reasons and base their decisions on the demands and responses of society. Consequently, Escude contends that the state-society complex—to borrow a term from Cox—should serve as the fundamental analytical unit for realism.

Escude's other criticism of mainstream realism is that anarchy dominates the international political sphere. Escude argues that such anarchy may exist in relations between great powers, but there is clearly a hierarchy in the international system. He asserts that states cannot be characterized as sovereign-equal and like-units and that the imperious nature of the relationship between superpowers and others cannot be denied. Hence, he distinguishes between central and peripheral states. This distinction, which underlines the hierarchy in question, is further expanded with a tripartite categorization. Accordingly, the international system can be classified into three categories: rule-makers, rule-takers and rebel states. Rebel states are countries like North Korea and Cuba that are willing to suffer the negative consequences of challenging the rule-makers. The rule-makers are the five permanent members of the UN Security Council and Germany. The other countries are peripheral states that try to formulate a foreign policy behavior within the constraints/rules of the order created by the rule-makers.

Escude suggests a citizen-centric approach for the formulation and analysis of peripheral state foreign policy within this hierarchical framework. Peripheral states should therefore prioritize social development and welfare. Peripheral states should avoid power politics and instead concentrate on the well-being of their societies, as they are unable to overthrow the hierarchical structure or confront it and risk economic penalties. Budgets allocated to military-political power-building should be redirected to economic prosperity. The foreign policy of peripheral states should focus on "universally acceptable goals" such as democracy, freedom and environmentalism that do not impose costs on citizens. Risky confrontations with superpowers ought to be avoided. It can be argued that a peripheral state, lacking the ability to fundamentally alter the international system, ought to steer clear of all dangerous ventures and pursue foreign policy initiatives that serve the interests of the citizenry and social welfare.

Following the theoretical sections of the study, cases analyzed with peripheral realism are presented. The pioneer of these studies is Escude's analysis of Argentine foreign policy. He enumerates the mistakes of foreign policy prior to the Menem governments, in which he served as a foreign policy advisor. He argues that uranium enrichment, non-participation in nuclear non-proliferation treaties, the Condor missile program and the Falklands/Malvinas war are policies that a peripheral state should not pursue. He criticized the negative impact of this policy on the Argentine economy and the damage it caused to citizens. During the Menem era, all these policies were revised and brought in line with Escude's citizen-centric approach.

Apart from Argentina, many studies focusing on countries in Latin America, especially in the post-Cold War period, have been exemplified. Moreover, works dealing with countries such as Iran and Venezuela, which can be characterized as rebel states in the peripheral realism approach, are also analyzed.

In conclusion, peripheral realism's critique of IR theories and realism in particular, with a particular focus on the foreign policies of "other states", is an important contribution to the deepening and broadening of the discipline. However, the fact that Escude and other peripheral realist thinkers do not present a comprehensive theory of the state seems to be the most significant shortcoming of the approach. Moreover, the social pillar of the state-society complex concept is not sufficiently elaborated, and the relations between decision-makers and different groups in society (ethnic, linguistic, interest groups, etc.) and the relations between these different groups are not discussed in detail. Finally, it does not seem sufficient to categorize peripheral states as only rule-takers and rebel states. Peripheral states include many states that differ in terms of population, natural resources, military capacity, etc. The fact that states with these different capacities and characteristics may behave differently in their foreign policies has not been taken into account and a relatively shallow inference has been made by melting them into the rule-takers pot.